ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Гомельскі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМБ І ПРАФКОМАЎ ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

№ 1 (631) | Субота, 4 студзеня 1986 г. | Газета заснавана ў верасні 1969 года. Выходзіць раз у тыдзень | Цана 2 кап

XXIII АБЛАСНАЯ ПАРТЫЙНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ

28—29 снежня ў абласным Доме палітычнай асветы праходзіла XXIII абласная партыйная канферэнцыя.

З дакладам «Справаздача абкома партыі аб рабоце за справаздачны перыяд і задачы партыйных арганізацый» на канферэнцыі выступіў першы сакратар абкома Кампартыі Беларусі **А. С. Камай.**

Даклад «Справаздача рэвізійнай камісіі абласной партыйнай арганізацыі» зрабіў яе старшыня **А. А. Папасёмаў.**

У спрэчках па справаздачных дакладах абкома КПБ і рэвізійнай камісіі абласной партыйнай арганізацыі прыняў удзел рэктар нашага універсітэта, акадэмік АН БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, заслужаны дзеяч навукі БССР **Б. В. Бокуць.**

Канферэнцыя прыняла пастанову па справаздачы абкома КПБ, зацвердзіла справаздачу рэвізійнай камісіі абласной партыйнай арганізацыі.

Канферэнцыя прыняла рэзалюцыю па праекту новай рэдакцыі Праграмы КПСС.

Прынята рэзалюцыя па праекту змяненняў у Статуце КПСС.

На канферэнцыі з дакладам «Аб праекце ЦК КПСС «Асноўныя напрамкі эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1986—1990 гады і на перыяд да 2000 года» выступіў старшыня выканкома абласнога Савета народных дэпутатаў **А. А. Грахоўскі.**

Па абмеркаванаму пытанню прынята пастанова.

На канферэнцыі выступіў першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі **М. М. Слюнькоў.**

Канферэнцыя выбрала кіруючыя органы абласной партарганізацыі — абласны камітэт Кампартыі Беларусі, рэвізійную камісію абласной партыйнай арганізацыі, дэлегатаў на XXVII з'езд КПСС і XXX з'езд Кампартыі Беларусі.

Членам абкома КПБ выбраны рэктар нашага універсітэта **Б. В. Бокуць.**

У рабоце канферэнцыі прынялі ўдзел загадчык сектара Аддзела сельскай гаспадаркі і харчовай прамысловасці ЦК КПСС **М. С. Хазяінаў,** кандыдат у члены ЦК КПСС, міністр сувязі СССР **В. А. Шамшын,** інструктар Аддзела арганізацыйна-партыйнай работы ЦК КПСС **М. В. Глазырын,** інспектар ЦК Кампартыі Беларусі **М. І. Цітоў,** міністр сувязі БССР **М. В. Грыцук,** член рэдакцыйнай калегіі часопіса «Партийная жизнь» **В. В. Токар.**

На арганізацыйным пленуме выбранага абласнога камітэта КП Беларусі першым сакратаром і членам бюро абкома КПБ выбран **А. С. Камай,** другім сакратаром і членам бюро абкома КП Беларусі — **В. А. Санчукоўскі,** сакратарамі і членамі бюро абкома КПБ выбраны **С. П. Бабыр, М. Р. Вайцянкоў, І. М. Смоляр.**

З ВЫСТУПЛЕННЯ НА КАНФЕРЭНЦЫІ Б. В. БОКУЦЯ

Вышэйшая школа валодае вялікім навуковым патэнцыялам. Больш адной трэці агульнай колькасці навуковых кадраў краіны і амаль палавіна кандыдатаў і дактароў навук працуюць менавіта ў вышэйшых навучальных установах. Але ці эфектыўна выкарыстоўваецца гэты патэнцыял? Як павысіць аддачу вузаўскай навукі? Што трэба зрабіць, каб вучоныя, якія працуюць у ВНУ, больш актыўна ўключыліся ў вырашэнне навукова-тэхнічных задач, садзейнічалі інтэнсіфікацыі народнай гаспадаркі?

Паводле ацэнак экспертаў вышэйшай школе належыць не больш 12—15 працэнтаў сукупнай навуковай прадукцыі, якая атрымліваецца ў краіне. Наша вобласць не з'яўляецца выключэннем. Ды і ці можа быць інакш, калі на адну навуковую распрацоўку ў нас даводзіцца не больш чатырох чалавек, а калі браць і прыкладныя даследаванні, то гэты паказчык зніжаецца ўдвая.

Партыйная арганізацыя і рэктарат Гомельскага універсітэта мэтанакіравана праводзяць у жыццё фарміраванне тэматыкі на актуальныя напрамкі, у выніку чаго дзяржбюджэтная тэматыка кафедр на дванаццатую пяцігодку істотна ўзбуйнена і практычна ўся ўключана ў праграмы і каардынацыйныя планы важнейшых навуковых работ.

У Гомельскім універсітэце функцыяніруюць чатыры вучэбна - навукова - вытворчыя аб'яднанні, два з якіх мясцовымі арганізацыямі здзяйсняюць сваю работу на трывалай аснове. Дастаткова сказаць, што міністэрствы гэтых арганізацый унеслі свае долі на будаўніцтва вучэбна-лабараторнага корпуса нашага універсітэта.

У праекце Асноўных напрамкаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР сказана: «Ствараць для распрацоўкі і шырокамаштабнага ўкаранення новых відаў тэхнікі і тэхналогіі міжгаліновыя навукова-тэхнічныя комплексы і цэнтры». Ужо зараз распачата прапрацоўка нарматыўных дакументаў па стварэнню такога цэнтра, у які будуць уваходзіць НДІ, КБ і прадпрыемствы, у тым ліку пяць нашых прадпрыемстваў, а таксама універсітэт і політэхнічны інстытут. Мяркуецца, што тут комплексна будуць вырашацца фундаментальныя і прыкладныя праблемы з давядзеннем да доследна-канструктарскіх распрацовак і прыбораў, здзяйсняцца падрыхтоўка спецыялістаў з пераводам ВНУ на сістэму навучання Маскоўскага фізіка-тэхнічнага інстытута, аспірантская падрыхтоўка, а таксама перападрыхтоўка навукова-інжынерных і тэхнічных работнікаў.

Упэўнены, што вышэйшая школа, ажыццявіўшы карэнную перабудову сваёй работы ў святле рашэнняў красавіцкага і кастрычніцкага (1985 г.) Пленумаў ЦК КПСС, нарады ў ЦК КПСС па пытаннях паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу, у стане павялічыць аб'ём даследаванняў у 2—2,5 раза і ўнясе дастойны ўклад у вырашэнне пастаўленых задач.

ВІНШУЕМ!

Рэктарат, партком, грамадскія арганізацыі універсітэта горача віншуюць малодшага навуковага супрацоўніка праблемнай навукова-даследчай лабараторыі фізіка-хімічных працэсаў трэння САЛАЎЯ Мікалая Васільевіча з паспяховай абаронай дысертацыі на атрыманне вучонай ступені кандыдата тэхнічных навук.

Са сходу камсамольскага актыву

ВЫСОКАЯ АДКАЗНАСЦЬ ПЕРАД ЧАСАМ

27 снежня ў актавай зале ГДУ адбыўся сход камсамольскага актыву універсітэта. Па дакладу сакратара камітэта ЛКСМБ **В. Асіпенкі** абмеркавана пытанне «Аб ходзе выканання плана практычных мерапрыемстваў па рэалізацыі пастановы ЦК КПСС «Аб далейшым паляпшэнні партыйнага кіраўніцтва камсамолам і павышэнні яго ролі ў камуністычным выхаванні моладзі».

У спрэчках па дакладу прынялі ўдзел: **А. Пачыцкі,** студэнт 4-га курса геафака, член прафкома студэнтаў ГДУ; **А. Цімашэнка,** студэнтка 4-га курса матфака, ленінская стыпендыятка; **С. Ярмак,** студэнт 2-га курса біяфака; **Ю. Тарасенка,** студэнт 2-га курса эканамічнага факультэта, член штаба працоўных спраў ГДУ; **Н. Колтышава,** старшыня прафкома студэнтаў ГДУ; **К. Удавенка,** студэнтка 3-га курса матэматычнага факультэта; **З. Кур'ян,** студэнтка 3-га курса гістфіла; **Л. Н. Сечка,** прарэктар па завочнаму навучанню; **М. І. Старавойтаў,** сакратар парткома універсітэта.

Сход прыняў пастанову, накіраваную на далейшае паляпшэнне кіраўніцтва камсамолам, разгледзеў арганізацыйнае пытанне. З саставу камітэта ЛКСМБ выведзены **В. Шэвелева, Д. Прыскока** і **А. Мацвееў.** У яго састаў уведзены студэнтка 5-га курса гісторыка-філалагічнага факультэта **А. Барсукова,** другакурснік гістфіла **С. Паспелаў,** студэнт 2-га курса біялагічнага факультэта **С. Ярмак** і трэцякурсніца гісторыка-філалагічнага факультэта **З. Кур'ян.**

У ПАСТАНОВЕ ЦК КПСС «Аб далейшым паляпшэнні партыйнага кіраўніцтва камсамолам і павышэнні яго ролі ў камуністычным выхаванні моладзі», — сказаў у пачатку даклада В. Асіпенка, — падкрэслена, што выхаванне падрастаючага пакалення неабходна разглядаць як важнейшую партыйную, дзяржаўную і агульнанародную справу.

ЦК КПСС указаў на неабходнасць сканцэнтраваць усе намаганні камсамольскіх і прафсаюзных арганізацый на рашэнні галоўнай задачы моладзі — у поўную сілу падключацца да той нялёгкай шматпланавай работы, якую партыя вызначае як удасканальванне развітога сацыялізму, выхоўваць маладых людзей у духу беззапаветнай адданасці справе камунізму.

Адной з важнейшых задач, пастаўленых ЦК КПСС перад камсамолам, — гаварыў далей дакладчык, — з'яўляецца фарміраванне ў маладых людзей марксісцка-ленінскага светапогляду, класавай самасвядомасці. Вырашэнню гэтай задачы ў немалой ступені садзейнічае такая форма комплекснага камуністычнага выхавання моладзі як Ленінскі заклік.

Аналіз практыкі правядзення Ленінскага заліку ў нашай камсамольскай арганізацыі дазваляе зрабіць вывад, што змест гэтай работы пастаянна ўзбагачаецца новымі ідэямі, якія адпавядаюць сучасным патрабаванням камуністычнага выхавання. Нам неабходна дамагацца таго, каб усе атэстацыйныя камісіі працавалі на працягу ўсяго навучальнага года.

ДЛЯ павышэння адказнасці камсамольцаў за справы калектыву ва універсітэце актыўна выкарыстоўваецца агляд-конкурс на лепшую акадэмічную групу. Яго пераможцай стала ў гэтым навучальным годзе гр. Г-51 гістфіла. Камітэт камсамола і прафком студэнтаў рэкамендавалі вызначыць на кожным факультэце і тыя групы, якія знаходзяцца «у хвасце» сацыялістычнага спаборніцтва. Мы рэкамендавалі заслухаць камсоргаў такіх груп на пасяджэнні камітэтаў камсамола і камсамольскіх бюро факультэтаў аб іх ролі ў згуртаванні калектыву, выхаванні ў кожнага камсамольца актыўнай жыццёвай пазіцыі. Аднак ні ў адной камсамольскай арганізацыі факультэтаў такая работа не вялася.

У адпаведнасці з планам мерапрыемстваў па рэалізацыі крытычных заўваг, выказаных у ходзе справаздачна-выбарнай камсамольскай канферэнцыі па выкананню пастановы ЦК КПСС «Аб далейшым паляпшэнні партыйнага кіраўніцтва камсамолам і павышэнні яго ролі ў камуністычным выхаванні моладзі» у камсамольскай арганізацыі універсітэта распрацавана сістэма калектыўных даручэнняў для кожнай групы. Як паказвае практыка, там, дзе з адказнасцю і творчасцю падышлі да выканання камсамольскага даручэння, яно стала не фармальным запісам у дзённіку камсорга, а справай усіх камсамольцаў групы. Гэтыя словы можна аднесці да камсамольцаў гр. Г-22 гістфіла (камсорг. В. Туравец), якія ўзялі шэфства над Жлобінскім дзіцячым домам. Калектыўным шэфам дзіцячага дома ў в. Церуха стала група М-23 матфака (камсорг А. Міхайлава).

Аднак далёка не ўсюды справы ідуць так. На некаторых факультэтах яшчэ да канца не вызначаны калектыўныя даручэнні групам. Таму як мага хутчэй тут трэба выпраўляць становішча.

ДАЛЕЙ В. Асіпенка спыніўся на пытанні наведвання заняткаў студэнтамі. Адзначана, што ў гэтай справе ёсць шмат негатыўных момантаў. Горш сталі працаваць ВВК універсітэта, факультэтаў.

У ходзе абмеркавання пастановы ЦК КПСС было прынята рашэнне аб стварэнні ва універсітэце студэнцкіх навукова-вытворчых атрадаў на эканамічным, фізічным, матэматычным і біялагічным факультэтах. Такі шлях пашырэння ўдзелу студэнтаў у навукова-даследчай, творчай рабоце ўяўляе сабой дадатковую магчымасць для паляпшэння якасці падрыхтоўкі спецыялістаў, аказання дапамогі прадпрыемствам і арганізацыям у выкананні планавых заданняў і з'яўляецца рэзервам для павелічэння патэнцыяла ВНУ. У ГДУ створаны і дзейнічаюць тры такія атрады. Трэра рабіць усё для таго, каб іх стала значна больш.

Як падкрэслівалася ў дакладзе, важнейшым напрамкам дзейнасці камсамольскіх арганізацый ГДУ з'яўляецца шэфская работа. Яна дапамагае ў ажыццяўленні рэформы сярэдняй і прафесіянальнай школы.

Прымаемыя партыяй і ўрадам меры па барацьбе з п'янствам і алкагалізмам абмяркоўваліся ва ўсіх студэнцкіх групах. Некаторыя станоўчыя вынікі відавочныя. Больш стала парадку ў інтэрнатах, лепш праходзяць ва універсітэце вечары адпачынку. Аднак, на жаль, не ўсе камсамольцы ўсвядомілі сваю адказнасць за парушэнне антыалкагольнага заканадаўства. Есць выпадкі пападання ў медвыцвярэзнік, некаторыя распівалі спіртное ў інтэрнатах. Камсамольская арганізацыя прынцыпова падыходзіць да кожнага падобнага факта.

У цеснай сувязі з праблемай выкаранення п'янства ў студэнцкім асяроддзі знаходзіцца пытанне арганізацыі вольнага часу моладзі. Значнае месца ў гэтай рабоце займае праблема павышэння ўзроўню маральна-эстэтычнай культуры. Канкрэтным праяўленнем работы па маральна-эстэтычнаму выхаванню і арганізацыі змястоўнага адпачынку з'яўляецца ва універсітэце дзейнасць клубаў па інтарэсах і аматарскіх аб'яднанняў. Шырокае прызнанне ў ГДУ і ў г. Гомелі атрымаў літаратурны клуб студэнтаў-матэматыкаў «Градыент».

Яшчэ адной формай арганізацыі вольнага часу студэнтаў стала ўсямернае пашырэнне спартыўна-масавай работы. Спартыўным сектарам камітэтаў ЛКСМБ, камсамольскіх бюро факультэтаў, адзначыў дакладчык, неабходна праяўляць больш ініцыятывы ў справе прыцягнення студэнцкай моладзі да актыўных заняткаў спортам.

У заключэнне даклада В. Асіпенка выказаў упэўненасць у тым, што камсамольскай арганізацыі ГДУ пад сілу рашаць задачы, якія стаяць перад ёй, і яна добрымі поспехамі [...] чобе, навуковай і гра[...] рабоце дастойна [...] XXVII з'езд КПСС.

З ПАСТАНОВЫ СХОДУ КАМСАМОЛЬСКАГА АКТЫВУ

— Кіруючыся патрабаваннямі кастрычніцкага (1985 г.) Пленума ЦК КПСС, камітэтам камсамола, камсамольскім і прафсаюзным бюро факультэтаў узмацніць работу па выкананню пастановы ЦК КПСС «Аб далейшым паляпшэнні партыйнага кіраўніцтва камсамолам і павышэнні яго ролі ў камуністычным выхаванні моладзі», мабілізаваць юнакоў і дзяўчат на дастойную сустрэчу XXVII з'езда КПСС.

— Камсамольскаму і прафсаюзнаму актыву павысіць адказнасць за стан вучобы студэнтаў, стварыць непрымірымую абстаноўку да студэнтаў, якія праяўляюць недобрасумленныя адносіны да заняткаў, парушаюць дысцыпліну. Цэнтральнае месца ў гэтай рабоце павінна належаць вучэбнай групе. З гэтай мэтай:

— вывучыць вопыт арганізацыі рабочага часу выдатнікаў вучобы, якія ўмела спалучаюць заняткі з грамадскай работай, шырока прапагандаваць вопыт выдатнікаў вучобы, ленінскіх і імянных стыпендыятаў;

— камсамольскаму і прафсаюзнаму актыву неабходна мець канкрэтны аналіз бягучай паспяховасці і вучэбнай дысцыпліны ва ўсіх групах;

— лічыць, што член ВЛКСМ заслугоўвае строгага камсамольскага спагнання за пропускі заняткаў без уважлівых прычын;

— вучэбна-выхаваўчым камісіям за пропускі заняткаў без уважлівых прычын у колькасці 14 гадзін ставіць пытанне перад стыпендыяльнай камісіяй факультэта аб зняцці стыпендыі;

— за пропускі заняткаў без уважлівых прычын у колькасці 18 гадзін ставіць пытанне аб немэтазгоднасці знаходжання члена ВЛКСМ у ліку студэнтаў універсітэта.

— Камітэтам камсамола, камсамольскім і прафсаюзным бюро факультэтаў удасканальваць арганізацыю сацыялістычнага спаборніцтва акадэмічных груп, арганізавана завяршыць спаборніцтва камсамольцаў за права падпісаць рапарт XXVII з'езду КПСС.

— Настойліва ўдасканальваць контрпрапагандысцкую работу, узмацніць індывідуальную работу з маладымі людзьмі, якія паддаюцца ўплыву чужой нам ідэалогіі і маралі. Камітэтам камсамола, камсамольскім і прафсаюзным бюро арганізаваць навучанне камсамольскага і прафсаюзнага актыву навыкам вядзення контрпрапаганды праз лекцыі, гурткі і аб'яднанні.

— Камітэтам камсамола, камсамольскім і прафсаюзным бюро ўдзяляць больш увагі арганізацыі вольнага часу моладзі, настойліва шукаць і ўкараняць новыя яго формы. Узмацніць прапаганду здаровага ладу жыцця, барацьбу з п'янствам.

— Камітэту камсамола, камсамольскім арганізацыям выхоўваць у студэнцкай моладзі патрэбнасць у сістэматычным творчым авалоданні марксісцка-ленінскай тэорыяй, выпрацоўваць уменне прымяняць веды ў агітацыйна-прапагандысцкай рабоце.

Сумесна з выкладчыкамі кафедр грамадскіх навук шырэй укараняць на семінарскіх занятках па сацыяльна-эканамічных дысцыплінах актыўны абмен думкамі, абмеркаванне вынікаў студэнцкіх навуковых даследаванняў, цясней звязваць тэорыю з практыкай. Палепшыць якасць аператыўнага палітычнага выхавання, працягваць практыку правядзення палітычнага заліку.

— Шырэй выкарыстоўваць агітацыю, насценны друк. Развіваць самакіраванне ў вучэбных групах, інтэрнатах, прафкому студэнтаў разгледзець магчымасць пераводу студэнцкіх інтэрнатаў на самакіраванне.

Дзве сістэмы—два лады жыцця

КАПІТАЛІЗМ: РАКЕТЫ ЗАМЕСТ ШКОЛ

Абмеркаванне праекта дзяржаўнага бюджэта ў кангрэсе ЗША вясной 1983 года, як заўсёды, праходзіла бурна. Спасылаючыся на ўяўную «савецкую пагрозу», урад патрабаваў дадатковых асігнаванняў на ваенныя мэты. Аднак некаторыя з кангрэсменаў бачылі пагрозу нацыянальнай бяспекі ў іншым — у стане амерыканскай адукацыі. Сенатар Д. Іноуэй, напрыклад, заявіў: «Праграма Рэйгана вядзе да аслаблення Амерыкі. Мы лічым, што праграмы, якія садзейнічаюць паляпшэнню адукацыі і аховы здароўя нашага народа, умацоўваюць нашу магутнасць».

Што ж у гэтай заяве: звычайны прыём парламенцкай барацьбы? Не, сенатар у многім меў рацыю. За пасляваенныя гады ва ўмовах навукова-тэхнічнай рэвалюцыі пазіцыі ЗША ў свеце пастаянна слабелі паралельна з ростам іх ваенных расходаў. У 1950 г. на долю ЗША прыпадала 50% прамысловай вытворчасці капіталістычнага свету, а ў 1980 г. — усяго 34%. Па ўзроўню вытворчасці валавога нацыянальнага прадукта на душу насельніцтва ЗША з першага месца сярод капіталістычных краін перамясціліся на сёмае, а па тэмпах росту прадукцыйнасці працы яны адстаюць цяпер ад Японіі, Францыі, ФРГ. У той жа час ваенныя расходы імкліва раслі, асабліва пры адміністрацыі Рэйгана, калі яны павялічыліся амаль удвая. Так, у 1982 г. іх доля ў федэральных расходах складала 60%, у 1985 г. — ужо 78%. Гэта азначае, што на сацыяльныя і іншыя патрэбы накіроўваецца прыкладна 1/5 расходнай часткі дзяржаўнага бюджэту.

Карыслівымі інтарэсамі ваенна-прамысловага комплексу тлумачацца многія з бедстваў сучаснай сістэмы адукацыі ў ЗША. Нацыя, якая ў канцы XIX ст. была адной з найбольш адукаваных у свеце і мела сістэму бясплатнай сярэдняй і пачатковай школы, сутыкнулася сёння з праблемай растучай непісьменнасці. Прэзідэнт Рэйган быў вымушаны прызнаць, што прыкладна 13% 17-гадовых амерыканцаў практычна не ўмеюць пісаць і чытаць, а сярод нацыянальных меншасцей гэты паказчык дасягае нават 40%. Па афіцыйных даных, якія адносяцца да пачатку 80-х гадоў, у ЗША налічваецца больш 30 мільёнаў дарослых грамадзян, якія зусім не ўмеюць чытаць. Прыкладна яшчэ столькі ж амерыканцаў чытаюць па складах. Гэта і не дзіўна, калі ўлічыць, што дзяржаўныя асігнаванні на ўтрыманне кожнага школьніка ў 64 разы меншыя за тыя сродкі, якія выдзяляюцца на кожнага салдата.

Праблема непісьменнасці ў ЗША і ў іншых капіталістычных краінах — гэта перш за ўсё праблема беднасці сярод працоўных. Многія школьнікі вымушаны пакідаць вучобу дзеля кавалка хлеба. Такіх, як сведчыць газета «Дейлі уолрд», штогод налічваецца каля мільёна чалавек. Сталеючы, яны аказваюцца не ў стане атрымаць добрую работу ў сувязі з недахопам адукацыі. Кола замыкаецца. Відавочна, што выхадцам з такіх сем'яў закрыты шлях у каледжы і універсітэты. Таму доля дзяцей рабочых і сялян сярод студэнтаў складае ў ФРГ 15%, Францыі — 12%, а ў Японіі, Італіі, Швецыі і іншых краінах яна яшчэ меншая. Для параўнання скажам, што сярод студэнтаў Гомельскага дзяржуніверсітэта больш палавіны — дзеці рабочых і сялян.

Перад маладымі грамадзянамі заходніх краін, выхадцамі з сем'яў з нізкімі і нават сярэднімі даходамі, паўстае і іншая перашкода на шляху да вышэйшай адукацыі. Гэта — высокая аплата за навучанне. У ЗША за апошнія 20 гадоў яна павялічылася ў 3,5 раза, а ў 1985—1986 навучальным годзе ўзрасце яшчэ на 7%. Штогадовая плата за навучанне складае тут 8—9 тысяч долараў, а ў такіх прэстыжных ВНУ, як Прынстанскі універсітэт — 10 тыс., Масачусецкі тэхналагічны інстытут — звыш 20 тыс. долараў. Поўны курс навучання ў апошнім з іх або, напрыклад, у Бенінгтонскім каледжы абыходзіцца ў 170 тысяч долараў. Адсюль зразумела, каму па кішэні такія расходы.

Усё пазнаецца ў параўнанні. Прытрымліваючыся гэтага правіла, закранем такое важнае пытанне студэнцкага жыцця, як жыллё і стыпендыя. Для савецкага студэнта, які атрымлівае стыпендыю за добрую (а бывае і не вельмі добрую) паспяховасць, будзе, верагодна, цікава даведацца, што ў ЗША толькі шостая частка студэнтаў атрымлівае дзяржаўную стыпендыю, у Японіі — кожны пяты, у Францыі — кожны сёмы студэнт. Месца ў інтэрнаце абыходзіцца вельмі дорага. Напрыклад, для студэнта Х'юстанскага універсітэта (ЗША) яно каштуе амаль 2 тысячы долараў у год. Прыватнае жыллё яшчэ больш дарагое. За пакой у камунальнай кватэры трэба плаціць 170 долараў у месяц, за аднапакаёвую кватэру без выгод — 220 долараў. Каб закончыць ВНУ, многія выкарыстоўваюць своеасаблівую сістэму пазык: студэнт заключае дагавор з банкам, які штомесячна выдае яму пэўную суму, па заканчэнні вышэйшай школы малады спецыяліст абавязаны выплаціць банку атрыманую ім суму з працэнтамі. Нягледзячы на гэта, не кожнаму ўдаецца атрымаць дыплом. У ЗША, напрыклад, кожны чацвёрты студэнт не ў стане закончыць ВНУ з-за матэрыяльных цяжкасцей. З тых жа 75%, каму гэта ўдаецца, многія сутыкаюцца з новай, бадай, больш вострай праблемай: беспрацоўем. У ЗША каля 1,3 мільёна выпускнікоў ВНУ не маюць работы. У Францыі не могуць знайсці па спецыяльнасці толькі 30 з кожнай сотні маладых спецыялістаў з вышэйшых адукацыяй. Канешне, гэта праблема не закранае выпускнікоў так званых «прэстыжных», нярэдка прыватных навучальных установаў. (Гарвардскі і Прынстанскі універсітэты, Масачусецкі тэхналагічны інстытут у ЗША, Оксфард і Кембрыдж у Вялікабрытаніі, універсітэт Васэда ў Японіі). Іх чакаюць важныя пасады ў эканоміцы і палітыцы сваіх краін. Але нагадаем, хто яны, выхаванцы гэтых дорага каштуючых навучальных установаў? Вось адзін толькі факт: дзеці багатых бацькоў, выпускнікі платных прыватных школ, складаючы ў Вялікабрытаніі 4% вучняў, займаюць 65% месц у Оксфардскім і Кембрыджскім універсітэтах і яшчэ 25% месц у астатніх універсітэтах краіны. Такая ж сітуацыя і ў іншых капіталістычных дзяржавах.

Такім чынам паўстае дылема: ракеты ці школьныя падручнікі? Праграма касмічных узбраенняў ці стыпендыі студэнтам? Гэтыя пытанні ўсё больш настойліва ўзнімаюцца дэмакратычнай грамадскасцю Захаду. Але ва ўмовах, калі прыкладна палавіна нацыянальнага багацця належыць верхнім 2—3% насельніцтва, гэтыя пытанні вырашаюцца на карысць ваенна-прамысловага комплексу. Фабрыкантам зброі не да нацыянальных інтарэсаў.

Р. ЛАЗЬКО,
загадчык кафедры ўсеагульнай гісторыі, дацэнт.

А. БРОЎКІН,
асістэнт кафедры.

СВАБОДУ ПАТРЫЁТУ!

У адным з нумароў газеты «Комсомольская правда» надрукавана паштоўка пратэсту «Свабоду Л. Пелціеру!» Гэта было зроблена з мэтай збору подпісаў камсамольцаў, піянераў, усёй моладзі Савецкага Саюза ў абарону барацьбіта за правы індзейцаў Амерыкі Леанарда Пелціера, які з-за беззаконных дзеянняў правасуддзя ЗША пакутуе ў турме. Ён прыгавораны да двух тэрмінаў пажыццёвага зняволення.

У СССР сабраны ўжо сотні тысяч паштовак пратэсту з подпісамі камсамольцаў і моладзі, якія патрабуюць неадкладнага вызвалення патрыёта. Яны накіраваны ў адрас Белага дома ў Вашынгтоне.

Мы, студэнты групы Ф-26 фізічнага факультэта, таксама паставілі на паштоўках пратэсту свае 28 подпісаў у абарону Леанарда Пелціера. Далучыла свой голас і наш куратар дацэнт Л. Х. Антропава.

Звяртаемся да ўсіх студэнтаў універсітэта з заклікам сабраць свае подпісы ў абарону барацьбіта за правы амерыканскіх індзейцаў Л. Пелціера.

А. СТРЫЖНЕЎ,
студэнт групы Ф-26 фізічнага факультэта.

ВЫКАРЫСТАННЕ ЭВМ

НА ЗДЫМКУ: студэнткі 4-га курса Т. Гільяшэнка, С. Медзвядкова, А. Бондарава, Г. Бяляцкая каля экрана працуючай мікра-ЭВМ.

Фота Н. Кір'янавай.

У пошуках шляхоў павышэння якасці навучання важнае месца адводзіцца даследаванням па выкарыстанню аўтаматызаваных навучаючых сістэм (АНС) і дзелавых гульняў у вучэбным працэсе.

АНС павінны рэалізоўваць такія функцыі як навучанне, кансультацыя, праверка ведаў. Дзелавыя гульні — гэта своеасаблівае мадэліраванне працэсаў і механізмаў упраўлення. Іх навучаючае дзеянне забяспечваецца перш за ўсё тым, што імітацыя працэсаў упраўлення ажыццяўляецца з удзелам саміх ігракоў, дазваляе ім убачыць непасрэдна або ў адлюстраванай форме вынікі сваіх дзеянняў.

З мэтай стварэння і прымянення аўтаматызаваных навучаючых сістэм у верасні мінулага года на кафедры АМАЭІ была створана група праектавання. У яе ўвайшлі студэнты 4-га курса спецыяльнасці «Арганізацыя механізаванай апрацоўкі эканамічнай інфармацыі». Вынікі даследаванняў і праектавання завяршыліся рэалізацыяй сцэнарыяў дыялогу па наступных тэмах курса: «Тэорыя гульняў і даследаванне аперацый», «Метады рашэння стратэгічных гульняў» (студэнткі Г. Бяляцкая, Н. Курылава); «Мадэлі ўпраўлення запасамі» (студэнтка С. Медзвядкова); «Асноўныя элементы сістэм масавага абслугоўвання» (студэнтка А. Бондарава). Была праведзена дзелавая гульня на мікра-ЭВМ «Заказ на матэрыялы» (студэнтка Т. Гільяшэнка), якая імітавала дзейнасць падраздзялення, што забяспечвала планаванне і арганізацыю матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння.

Створаныя на базе мікра-ЭВМ «Электроніка-60» сістэмы дазваляюць праверыць засваенне тэарэтычнага матэрыялу вывучаемай тэмы, правільнасць асноўных формул, разліку, рашыць канкрэтную задачу па разглядаемай тэме, ацаніць веды, зыходзячы з правільнасці адказаў на пытанні, замацаваць і актывізаваць навыкі работы з ЭВМ.

Створаныя сістэмы знайшлі прымяненне пры правядзенні практычных заняткаў і ў самастойнай рабоце студэнтаў. У далейшым будзе пашырацца тэматыка работ па стварэнню навучаючых сістэм і дзелавых гульняў для іншых тэм курса.

В. КЛЫГА,
асістэнт кафедры АМАЭІ, кандыдат эканамічных навук.

ТВАЕ ВЫХАВАНЦЫ, ГДУ

«ЖЫЦЦЁ ПЫТАЕ, ШТО ЗРАБІЛА Я»

Хутка і непрыкметна бяжыць час... Здавалася яшчэ толькі ўчора я амаль кожны дзень сустракаўся з Ірынай Багдановіч у калідоры нашага універсітэцкага вучэбнага корпуса. Яна была ўжо на трэцім курсе гістфіла, калі мяне залічылі ў студэнцкую сям'ю, таму пазнаёміліся мы завочна. У тыя гады вельмі плённа дзейнічала студэнцкае літаб'яднанне «Крыніца», якое актыўна прапагандавала беларускую літаратуру. На яго пасяджэннях заўсёды збіралася многа людзей: і тых, якія пісалі, і тых, якія любілі паслухаць новыя, толькі што напісаныя, вершы і апавяданні сваіх таварышаў. Да апошніх адносіўся і я. Ужо тады вершы Ірыны Багдановіч здзіўлялі сваёй прастатой і таямнічасцю, філасафічнасцю і выразнасцю. Рэгулярна з'яўляліся яны ў нашай газеце «Гомельскі універсітэт». Мяне ўсё здзіўляла — такая маўклівая і, на першы погляд, не вельмі кампанейская дзяўчына, а піша вершы, якія многім падабаюцца, часта становяцца тэмай для гарачых дыскусій у «Крыніцы». Своеасаблівасць яе характару я зразумеў пазней, калі Ірына, якая скончыла рускае аддзяленне універсітэта, паступіла ў аспірантуру пры Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы, дзе ўсе амаль размаўляюць толькі на беларускай мове. І тэму кандыдацкай дысертацыі выбрала сабе менавіта па свайму паэтычнаму густу. Ірына Багдановіч адной з першых у беларускім літаратуразнаўстве даследавала рамантычныя асаблівасці творчасці Я. Купалы. У навуковых зборніках, перыядычным друку з'яўляліся артыкулы, у якіх на аснове багатага фактычнага матэрыялу разглядаліся вытокі рамантызму ў творах вялікага песняра беларускага народа.

Ірына па-ранейшаму працягвае пісаць вершы. Іх з ахвотай друкуюць «Літаратура і мастацтва», «Маладосць», «Полымя». Менавіта ў гэтыя гады канчаткова фарміруюцца погляды маладой паэтэсы на жыццё і свет, акрэсліваюцца яе адносіны да вострых пытанняў нашага часу: дабра і зла, вайны і міру...

Мінулы год быў шчаслівы для І. Багдановіч. Спачатку яна паспяхова абараняе дысертацыю на годнасць кандыдата філалагічных навук, а затым — у выдавецтве «Мастацкая літаратура» (серыя «Першая кніга паэта») выходзіць яе паэтычны зборнік «Чаравікі маленства».

Зборнік яшчэ раз падкрэслівае рамантычнасць характару паэтэсы. Чаравікі маленства... Чым далей мы адыходзім ад «краіны маленства», тым усё болей і болей прыцягвае яна нас светлымі ўспамінамі, першымі ўражаннямі, незабыўнымі сустрэчамі з «дарослым светам». І дарослему чалавеку могуць прысніцца казачныя чаравікі, але такімі, якімі яны паўставалі перад намі ў дзяцінстве, яны ўжо ніколі не будуць. Менавіта «краіна маленства» дапамагае вырашаць «дарослыя» пытанні «сталага» жыцця, з'яўляецца своеасаблівай падтрымкай у цяжкіх сітуацыях, даволі часта выратоўвае ад злых поглядаў і нагавораў:

Дарослы боль,
«Даруй» — шчыміць,
І просіць лёс: даволі позы!
Выратавальна ў нас глядзіць
Дзіцячы высветлены позірк.

Галоўнае пытанне, якое вырашаецца ў многіх вершах, — заклік да барацьбы за мір, за дружбу ўсіх краін і народаў. І. Багдановіч сцвярджае, што хацелася б верыць у тое, што і «злосныя заморскія дзядзькі» хоць на нейкі момант сталі б дзецьмі і па-іншаму глянулі на Сусвет, які зараз, як ніколі, знаходзіцца ў такім складаным становішчы. Дзеці нараджаюцца аднолькавымі, і першыя ўсмешкі на іх тварыках прыносяць вялікую радасць усім людзям. Рознымі, добрымі і злымі, яны становяцца з цягам часу, пад уплывам сацыяльных падзей і грамадскага жыцця. І ўжо непасрэдна яны, «дарослыя з-за акіяну», становяцца ворагамі ўсяго Чалавецтва, пагражаюць «нейтроннымі» мячыкамі:

Адзін лечыць раны
хваробнага веку.
Другі на свет прыбаўляе калекаў.
Супадзенне ў часе, ў прасторы:
паляна жыцця — дзеці,
паляна смерці — морак.
Колькі каштуе жыццё
чалавечае сёння?
Дваццаць тон узрыўчаткі?
Пуд солі?
Грам сіні нябёснай
ці два кубаметры зямлі —
покрыва вечнага даху?
(«Ідзе чалавек»).

«Дваццаць тон узрыўчаткі» на адно Немаўля, на адно Жыццё, на аднаго будучага гаспадара Сусвету! Вось якая бязлітасная, жорсткая арыфметыка трывожнага нашага дня.

Шукаючы адказы на шматлікія супярэчлівыя пытанні сучаснасці, І. Багдановіч даволі часта звяртаецца да гісторыі роднага краю, яго культуры, духоўнай спадчыны... Менавіта там, у мінулым, яна бачыць вытокі неўміручасці Белай Русі, гераізму і патрыятызму беларусаў. Колькі не паланілі нашу старонку, колькі не рабавалі яе гарады і вёскі, а яна зноў і зноў зацвітала нязгасным агнём цудадзейнай папараць-кветкі. За самай простай з'явай прыроды паэтэса знаходзіць прыгажосць роднай зямлі, яе непаўторнасць, што «там зеляней і сады зеляненюць... Там галасней і дзяўчаты спяваюць». І. Багдановіч выступае за тое, каб захаваць своеасаблівыя традыцыі народнага ткацтва і дойлідства, пластыкі і вуснай творчасці:

Злучыць сусвет ад каменя да хмар:
Ільва знайсці ў палескім краявідзе,
Мастацтва —
цудадзейства, не падман, —
Не кожнаму, як вопратка,
падыдзе.
(«Ля дываноў Алены Кіш»).

Менавіта мы, сучаснікі, адказваем перад будучымі пакаленнямі за тое, якой дастанецца ім самабытная духоўная спадчына нашага народа. Сцвярджаючы гэта, аўтар зборніка звяртаецца да вобразаў беларускіх паэтаў Максіма Багдановіча, Цёткі (Алаізы Пашкевіч), паўстанца 1831 г. Сымона Канарскага. Дзякуючы такім, як яны, іх самаахвярнай працы да нас дайшлі старажытныя беларускія песні і казкі, паданні і легенды. На вялікі жаль, ім было наканавана так мала пражыць, (а ўсе яны так любілі жыццё!), але нават ведаючы аб сваім недалёкім трагічным будучым, тым не менш заклікалі нашчадкаў:

О, як жадаю... Хай будуць
І вашы грахі, і памылкі,
Адно — не жывіце марудна!
Заклён — не жывіце бяскрыла!
(«Сустрэча з Цёткай»).

Як і кожны пачынаючы літаратар (празаік ці паэт), І. Багдановіч даволі часта звяртаецца і да паэтыкі нацыянальнага фальклору. Фальклорныя матывы і сімвалы дапамагаюць ёй намаляваць вобраз Радзімы, простых людзей:

То з нас кожны ў ім мае куточак
Запаветны. І нельга яго адабраць,
Абняцэсціць, ці зганьбіць аднойчы,
Бо не простая гэта краіна,
А завецца краінай — айчынай.
(«Радзіма»).

Ірына Багдановіч, акрамя таго, што паказала сябе нядрэнным знаўцам вясковага жыцця, стварыла вельмі выразныя вершы, якія прысвечаны вялікаму, «нагрувашчанаму шэрымі дамамі» гораду. Паэтэса часам вельмі ўдала зліває ў адзінае цэлае рэальнае, бытавое з гумарыстычным:

Горад трушчыць цукеркі пад вечар,
У кавярні п'е каву,
У цябе ж з каструлямі веча,
Дыялог сямейны з прыправай.
(«...Горад шумна малюе эпоху»).

І. Багдановіч паказвае горад такім, якім яна яго бачыць: вялізным, пад час дымным і крыклівым, але, тым не менш, такім мілым і блізкім. У ім жывуць яе родныя і сябры, знаёмыя і проста сучаснікі. У «вялікага горада» свае «вялікія праблемы», і паэтэса імкнецца іх вырашыць.

Многія вершы ў зборніку прысвечаны каханню, пачуццю, якое збліжае часам такіх розных і непадобных людзей, робіць іх шчаслівымі. Але вершы паэтэсы пра каханне адметны тым, што ў іх Вернасць выступае вечнай катэгорыяй, катэгорыяй, якая лішні раз сцвярджае цану сапраўднай Любові. Прычым, гераіня І. Багдановіч — гэта ўвасабленне і забітага кахання, своеасаблівы гімн беларускім Мадонам, якія так і не дачакаліся сваіх любых са шматлікіх войнаў і бітваў:

Я — жанчына, я ведаю тайны
нябыту.
Па маіх валасах попел болю
сцякаў.
Я кахаю ў табе ўсіх забітых,
забытых,
Хто прыход твой у свет
прадракалі ў вяках.
(«Я цябе малявала на камі
і пры латах»).

Пры ўсіх сваіх дадатных баках, у зборніку ёсць і некаторыя недахопы, якія, будзем спадзявацца, з цягам часу І. Багдановіч выправіць. Так, у некаторых вершах не хапае акрэсленасці, думка праходзіць неяк «не супыняючыся», не канцэнтрыруючы ўвагу чытача (вершы «Пяшчотнай мовай пацалункаў», «Глядзіш, як топчацца адна», «Гэты вечар самотнай імгліцай»). Можна таксама адзначыць і тое, што дзе-нідзе паэтэса празмерна імкнецца да падрабязнасцей («Чалавек ідзе»). Але мы ведаем, што вопыт — справа нажыўная і ён узбагаціць творчую думку паэтэсы.

А. НЕНАДАВЕЦ,
асістэнт кафедры рускай літаратуры.

ВЕСТКІ З КАФЕДР

МАЛАДЫМ СПЕЦЫЯЛІСТАМ—ГЛЫБОКІЯ ВЕДЫ

На кафедры фізіялогіі чалавека і жывёлін біялагічнага факультэта (загадчык — дацэнт А. І. Кіеня) выконвалася дзве тэмы, уключаныя ў праграму работ па рашэнню важнейшай рэспубліканскай комплекснай праблемы ў галіне прыродазнаўчых навук, якія каардынаваліся Інстытутам фізіялогіі АН БССР.

Дзякуючы поспехам фізікі, хіміі і біяхіміі ў апошнія гады быў распрацаваны і паспяхова выкарыстаны на практыцы шэраг сучасных метадаў даследавання, якія дазволілі атрымаць новыя даныя, значна пашырыўшыя нашы веды аб функцыянальнай дзейнасці стрававальнага тракту.

Аднак цэлы рад пытанняў сакраторна-ферментатыўнай і маторнай дзейнасці страўніка і кішэчніка да гэтага часу застаецца мала або зусім не вывучаным. Асабліва патрабуе рашэння праблема ўзаемаадносін паміж залозамі ўнутранай сакрэцыі (эндакрыннымі залозамі) і органамі сістэмы стрававання. Рашэннем пытання аб ролі гармонаў шчытападобнай залозы ў механізмах рэгуляцыі функцый страўніка і кішэчніка займаліся на працягу пяці гадоў выкладчыкі кафедры фізіялогіі чалавека і жывёлін, а таксама студэнты, якія на ёй спецыялізуюцца.

У праекце Асноўных напрамкаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1986—1990 гады і на перыяд да 2000 года пастаўлены задачы: «Укараняць пры падрыхтоўцы спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй эфектыўныя метады і мэтавыя формы навучання. Ажыццяўляць курс на падрыхтоўку ў вышэйшай школе спецыялістаў шырокага профілю».

У святле пастаўленых задач студэнты, якія праходзяць спецыяліцыю на кафедры чалавека і жывёлін, вывучаюць навейшыя дасягненні айчыннай і зарубежнай навукі ў галіне фізіялогіі, біяхіміі, фізіка-хімічных метадаў аналізу, праводзяць патэнтныя даследаванні па вывучаемай тэме, супрацоўнічаюць з вытворчасцю і г. д.

Вынікам даследчай работы студэнтаў, якая вялася пад кіраўніцтвам і ў садружнасці з выкладчыкамі, з'яўляецца апублікаванне за перыяд з 1981 па 1985 гады 11 работ ва ўсесаюзных і рэспубліканскіх выданнях. Распрацаваны таксама новы спосаб дыягностыкі функцыянальнага стану шчытападобнай залозы, заснаваны на патэнцыя-метрычным вызначэнні актыўнасці іонаў ёду ў крыві, які прайшоў апрабаванне ў радыёлагічным аддзяленні Гомельскай абласной бальніцы. На гэты метад аформлена заяўка ў Дзяржкамвынаходніцтва СССР на вынаходніцтва і атрымана аўтарскае пасведчанне. Аўтары новага метаду — загадчык кафедры дацэнт А. І. Кіеня, загадчык радыёлагічнага аддзялення Гомельскай абласной бальніцы І. А. Разенталь і студэнтка С. Кульчыцкая.

Кафедра фізіялогіі чалавека і жывёлін імкнецца ўмацоўваць сувязі са школай і сярэднімі тэхнічнымі навучальнымі ўстановамі. На працягу многіх гадоў паспяхова дзейнічае пры кафедры гурток «Юны фізіёлаг». Яго члены, вучні г. Гомеля, слухаюць лекцыі, якія чытаюць ім выкладчыкі і студэнты 4-га курса, выконваюць лабараторныя работы.

Кафедрай заключаны дагавор аб супрацоўніцтве з Прыбарскім СПТВ № 52, якое рыхтуе лабарантаў для сельскагаспадарчых лабараторый па аналізу кармоў. Разам з выкладчыкамі кафедры ў правядзенні заняткаў прымаюць удзел і студэнты 4—5 курсаў, якія маюць пэўныя педагагічныя навыкі.

Такім чынам, студэнты, якія спецыялізуюцца на кафедры фізіялогіі чалавека і жывёлін, атрымліваюць шырокія веды па фундаментальных і спецыяльных біялагічных дысцыплінах, навыкі арганізацыі, правядзення і аналізу навуковых даследаванняў, педагагічнай дзейнасці, што дазволіць ім стаць кампетэнтнымі спецыялістамі.

НА ЗДЫМКУ: ідуць заняткі ў гуртку «Юны фізіёлаг». Пад кіраўніцтвам выкладчыцы Н. І. Бабковай вучні 8 класа СШ № 26 вызначаюць эрытрацыты ў крыві чалавека.

Фота Н. КІР'ЯНАВАЙ.

В. АРУЦЮНАВА,
кіраўнік навуковага студэнцкага гуртка кафедры фізіялогіі чалавека і жывёлін, дацэнт.

В. КУЛЫБА,
староста гуртка, студэнтка 4-га курса біяфака.

Нашы юбіляры

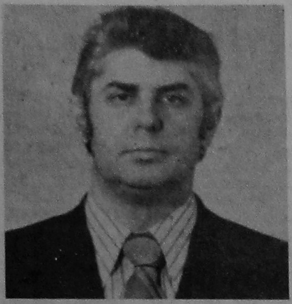

6-га студзеня ў жыцці загадчыка кафедры хіміі Юліяна Антонавіча Праляскоўскага знамянальная дата. Яму споўніцца 50 гадоў з дня нараджэння.

Ю. А. Праляскоўскі нарадзіўся ў сялянскай сям'і на Міншчыне. З сярэбраным медалём закончыў сярэднюю школу, вучыўся на хімічным факультэце БДУ імя У. І. Леніна. Атрымаўшы дыплом спецыяліста, пэўны час працаваў у Інстытуце агульнай і неарганічнай хіміі АН БССР.

У 1966 годзе Ю. А. Праляскоўскі паступіў у аспірантуру па месцы працы, якую паспяхова закончыў і абараніў дысертацыю на атрыманне вучонай ступені кандыдата хімічных навук. Пасля гэтага ён працуе ў БДУ імя У. І. Леніна спачатку навуковым супрацоўнікам, а пазней — асістэнтам і старшым выкладчыкам кафедры хіміі высокамалекулярных злучэнняў.

У нашым універсітэце Ю. А. Праляскоўскі працуе з 1974 года. Ужо дзевяты год загадвае кафедрай хіміі. З самага пачатку сваёй педагагічнай дзейнасці Юліян Антонавіч імкнецца ў поўнай ступені авалодаць майстэрствам лектара-выкладчыка. На кожных занятках ён выкарыстоўвае навейшыя дасягненні навукі і перадавога вопыту, паспяхова кіруе навукова-даследчай работай студэнтаў. Актыўна займаецца навуковымі распрацоўкамі і сам: з'яўляецца кіраўніком тэмы «Вывучэнне мінеральнага саставу прыродных рэсурсаў нафтавых месцанараджэнняў Прыпяцкай упадзіны». Ён — аўтар каля 40 навуковых прац.

Юліян Антонавіч з першага года работы ў нашым калектыве заваяваў павагу і высокі аўтарытэт сярод выкладчыкаў, супрацоўнікаў і студэнтаў. З ім можна параіцца і абмяняцца думкамі па ўсіх пытаннях вучэбнага працэсу, навукова-метадычнай і даследчай работы. У творчых дыскусіях нярэдка яго слова мае рашаючае значэнне.

Ю. А. Праляскоўскі вызначаецца высокай партыйнай прынцыповасцю пры выкананні грамадскіх даручэнняў. Ён неаднаразова выбіраўся членам партыйнага бюро факультэта, а цяпер — намеснік сакратара парткома, старшыня галаўнай групы народнага кантролю, з'яўляецца таксама членам навукова-тэхнічнага савета па калоіднай хіміі пры АН БССР, членам бюро міжвузаўскага метадычнага аб'яднання выкладчыкаў ВНУ Беларусі, членам бюро абласной арганізацыі Усесаюзнага хімічнага таварыства.

З выпадку паўвекавога юбілею горача віншуем Юліяна Антонавіча Праляскоўскага і жадаем яму заўсёды заставацца маладым душой і сэрцам, новых вялікіх творчых поспехаў у працы!

С. АЛЕШКА,
дэкан біялагічнага факультэта, дацэнт.
В. ЛАЗБЕНЬ,
партгрупорг кафедры хіміі.

ЗАСНАВАЛЬНІК БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА

Да 125-годдзя з дня нараджэння акадэміка Я. Ф. Карскага

Імя Яфіма Фёдаравіча Карскага добра знаёма моваведу і фалькларысту, літаратуразнаўцу і палеографу. У працах вучонага кожны знойдзе цікавыя думкі, назіранні, вывады, факты, матэрыялы, звесткі аб старажытнарускай, старабеларускай, стараўкраінскай і часткова старапольскай пісьменнасці. Пяру акадэміка належаць працы аб развіцці вуснай народнай творчасці і мастацкай літаратуры беларусаў са старажытнасці да першай чвэрці XX ст. і інш.

Здзіўляе энцыклапедычнасць яго кругагляду, шырыня навуковых інтарэсаў, фундаментальнасць тэарэтычных вывадаў, незвычайнае багацце фактычнага матэрыялу. Усё гэта характэрна багатай філалагічнай спадчыне, якую пакінуў Я. Ф. Карскі. Менавіта гэта вызначае яе навуковую вартасць і сёння. Яго працы (а іх больш 100) служаць адпраўным накіраваннем у распрацоўцы амаль усіх галін беларускай філалогіі і сумежных навук. Яны былі пакладзены ў аснову даследаванняў па беларускай мове і літаратуры, пачатых у першыя гады Савецкай улады, і адыгралі выключна важную ролю ў падрыхтоўцы школьных і вузаўскіх дапаможнікаў па гэтых прадметах.

Я. Ф. Карскі — адзін з выдатных дзеячоў, якіх даў славянскай культуры беларускі народ. Ён адзіны з беларусаў у дарэвалюцыйны час быў удастоены вышэйшага акадэмічнага звання ў галіне філалогіі.

Навуковая дзейнасць даследчыка працягвалася амаль паўстагоддзя і ахоплівала самыя розныя галіны грамадскіх і гуманітарных навук. Але найбольшую ўвагу Я. Ф. Карскі ўдзяліў вывучэнню пытанняў беларускай мовы, за што па праву яго называюць заснавальнікам беларускага мовазнаўства. Даследаваннямі па гісторыі беларускай мовы і літаратуры вучоны ў корані змяніў традыцыйнае ўяўленне аб беларускім народзе, унёс істотныя папраўкі ў сусветнае славяназнаўства, даказаўшы нацыянальную своеасаблівасць беларускай мовы і ўвогуле беларускай культуры. Ён упершыню ў славянскім мовазнаўстве ў цэлым і ў беларусістыцы ў прыватнасці не толькі даў поўнае апісанне сістэмы сучаснай беларускай народнай мовы, але і вызначыў геаграфічныя межы яе распаўсюджання, узаемаадносіны з жывымі гаворкамі рускай, украінскай і польскай моў.

Даследчык вывучаў старажытныя пісьмовыя помнікі, гаворкі розных тэрыторый Беларусі, у сувязі з чым зрабіў рад экспедыцый. Яго маршруты, а ён сам абследаваў і збіраў фактычны матэрыял, праляглі і па тэрыторыі нашай Гомельшчыны. Так, у 1903 годзе вучоны наведаў Палессе і вывучаў народныя гаворкі па лініі Брагін — Хойнікі — Мазыр — Петрыкаў. Гэты ж год знамянальны выхадам у свет першага тома фундаментальнай працы Я. Ф. Карскага «Белорусы». Праз пяць гадоў выйшла 1-я частка другога яе тома, прысвечаная гісторыі гукавой сістэмы беларускай мовы, у 1911 г. — 2-я частка, дзе аўтар выкладзе гісторыю беларускага словаўтварэння і словазмянення. Трэцяя частка, якая выйшла праз год, змяшчала гістарычны нарыс сінтаксіса беларускай мовы. Трэці том «Белорусов», які таксама апублікаваны ў трох частках і прысвечаны пытанням гісторыі беларускай паэзіі (1916 г.), старой заходнерускай пісьменнасці (1921 г.) і беларускай мастацкай літаратуры (1922 г.), завяршае шматтомную працу Я. Ф. Карскага, выданне якой было самай важнай навуковай падзеяй у айчыннай філалогіі першай чвэрці XX ст., «роўнай якой па грунтоўнасці наўрад ці знойдзеш у галіне вывучэння іншых славянскіх моў». Гэту працу Я. Ф. Карскага назвалі «галоўным помнікам яго жыцця».

В. ЛЯШЧЫНСКАЯ,
дацэнт кафедры беларускай мовы.

Спорт—наша здароўе

І АДПАЧЫНАК, І ЗАГАРТОЎКА

Як паведамлялася ўжо, у нашым універсітэце створаны сямейны спартыўны клуб выкладчыкаў і супрацоўнікаў. Яго членам можа стаць кожны, хто жадае больш часу праводзіць разам са сваімі дзецьмі, усёй сям'ёй удзельнічаць у спартыўных спаборніцтвах, трэніроўках, турыстычных паходах і г. д.

Магчымасці сямейнага выхавання ў горадзе абмежаваны жорсткімі рамкамі: дзіця праводзіць дома з бацькамі не так ужо многа часу. Тых, хто разумее непажаданасць такога становішча і гатовы прысвяціць дзецям свой адпачынак, мы і запрашаем у наш клуб.

Як часта бывае, падлетак жыве ў сям'і сваім самастойным жыццём. У яго ёсць сябры, з якімі ён можа абмеркаваць усё, што яго хвалюе: Але ў кола яго сяброў звычайна не ўваходзяць самі бацькі. Іх больш за ўсё цікавяць школьныя адзнакі. І калі дзіця вучыцца добра, накормлена, не горш іншых апранута, то лічаць свае абавязкі выкананымі. Атрымліваецца, што мы не ведаем сваіх дзяцей, не жывем іх праблемамі, і чым больш дарослымі становяцца сын ці дачка, тым больш аддаляюцца яны ад бацькоў.

Як жа зрабіць, каб пры цяперашнім цэйтноце вольнага часу павысіць узровень выхаваўчага працэсу? На нашу думку, трэба брацца са сваімі дзецьмі за агульную справу. Гэта — заняткі спортам, турызмам, арганізацыя іншых захапляльных мерапрыемстваў.

Для заняткаў нашага сямейнага спартыўнага клуба выдзелены адпаведны час у спартзале вучэбнага корпуса № 1. Сюды пакуль што ў асноўным прыходзяць бацькі разам з дзецьмі дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту. Як жа весела ў нас на трэніроўках! З якой радасцю дзеці гуляюць са сваімі бацькамі ў рухомыя вясёлыя гульні, удзельнічаюць у эстафетах, «хварэюць» за сваіх тат і мам і сваю каманду! Трэніроўкі праводзяць самі бацькі па чарзе. У гэтых занятках лепш раскрываюцца рысы характару кожнага дзіцяці, у тым ліку і не заўсёды станоўчыя. Убачыць сваё дзіця ў калектыве, зразумець, якія ў яго вартасці, а што трэба выпраўляць, дазваляюць менавіта заняткі ў клубе.

Ва універсітэце працуюць цікавыя людзі, па-сапраўднаму захопленыя сваёй справай. Яны многае могуць даць і сваім дзецям. Да месца спаслацца на псіхолагаў, якія сцвярджаюць: «Калі асобныя індывіды аб'ядноўваюцца ў групу, дзе дапаўняюць адзін аднаго, групавы вынік іх дзейнасці абвяргае арыфметычнае правіла 2+2 — значна больш 4».

Сямейны спартыўны клуб ставіць сваёй мэтай не толькі арганізоўваць спартыўныя заняткі, але і пайсці значна далей. Гэта — у перспектыве. Сёння ж наша задача — значна павялічыць колькасць членаў клуба. Заняткі ў ім з'яўляюцца добрым адпачынкам і садзейнічаюць фізічнай загартоўцы як дарослых, так і юнага пакалення.

Г. ЧАРНЫХ,
намеснік старшыні прафбюро матэматычнага факультэта, старшыня сямейнага спартклуба.

ПРАЦОЎНАЯ КНІЖКА

У мэтах павышэння выхаваўчага значэння працоўных кніжак у справе ўмацавання працоўнай дысцыпліны, павышэння іх ролі як дакумента, з 1 студзеня 1986 года ўведзена ў дзеянне зацверджаная пастановай Дзяржкампрацы СССР па ўзгадненню з ВЦСПС новая рэдакцыя інструкцыі аб парадку вядзення працоўных кніжак.

Працоўныя кніжкі заводзяцца на ўсіх рабочых і служачых дзяржаўных, кааператыўных і грамадскіх прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый, у тым ліку на сезонных і часовых работнікаў, адпрацаваўшых звыш пяці дзён, а таксама пазаштатных, калі яны падлягаюць дзяржаўнаму сацыяльнаму страхаванню. На асоб, якія працуюць па сумяшчальніцтву, яна вядзецца толькі па месцу асноўнай работы. У працоўную кніжку ўносяцца звесткі аб прыёме на работу, пераводзе на іншую, звальненні, аб узнагародах і заахвочваннях. Спагнанні ў яе не запісваюцца.

Акрамя звестак аб асноўнай прафесіі і разрадзе работніка, якія запісваюцца ў працоўную кніжку пры прыёме на работу, у ёй павінны адлюстроўвацца ўсе наступныя змены. У прыватнасці, аб прысваенні новага разраду, набыцці другой і наступных прафесій. У выпадку работы па сумяшчальніцтву па просьбе работніка можа быць занесены запіс аб гэтым са спасылкай на загад. Праводзіцца ён адміністрацыяй па месцу асноўнай работы незалежна ад таго, ці заняты работнік па сумяшчальніцтву на сваім або іншым прадпрыемстве (установе, арганізацыі). Студэнтам, навучэнцам, аспірантам, якія маюць працоўныя кніжкі, навучальныя ўстановы ўносяць запісы аб часе навучання на дзённым аддзяленні (у тым ліку падрыхтоўчых). Час работы студэнтаў, навучэнцаў, аспірантаў у студэнцкіх атрадах, пры праходжанні вытворчай практыкі і пры выкананні навукова-даследчай гаспдагаворнай тэматыкі пацвярджаецца даведкамі, на аснове якіх уносяцца запісы ў працоўную кніжку.

Пры ўнясенні звестак аб узнагародах і заахвочваннях трэба мець на ўвазе, што заканадаўства аб працы не мае вычарпальнага пераліку мер заахвочвання. Акрамя названых у арт. 55 Асноў заканадаўства аб працы, арт. 131 КЗАП БССР, працоўнымі калектывамі, адміністрацыяй і прафкомам могуць прымяняцца і іншыя меры заахвочвання, якія таксама павінны ўносіцца ў працоўную кніжку.

Усе запісы ўносяцца пасля выдання адпаведнага загаду (але не пазней тыднёвага тэрміну з моманту яго выдання), а пры звальненні работніка — у дзень яго звальнення і павінны дакладна адпавядаць тэксту загаду. З кожным запісам аб прыёме, пераводзе або звальненні адміністрацыя абавязана азнаёміць уладальніка кніжкі пад распіску ў асабістай картцы (форма Т-2), дзе павінен быць дакладна паўтораны запіс, унесены ў кніжку. Калі работнік не згаджаецца з унесеным запісам, то ў трохмесячны тэрмін можа звярнуцца з заявай у камісію па працоўных спрэчках, прафком, а пры неабходнасці — у народны суд. Недакладны або няправільны запіс выпраўляе адміністрацыя таго прадпрыемства, установы, арганізацыі, дзе ён быў зроблены.

Калі ў працоўнай кніжцы запоўнены ўсе старонкі, яна дапаўняецца ўкладышам, аб чым у асноўным дакуменце ставіцца адзнака «Выдадзен укладыш» з указаннем яго серыі і нумара. Калі працоўная кніжка прыйшла ў нягоднасць (парвалася, забрудзілася), адміністрацыя па апошняму месцу работы выдае дублікат. Пры страце працоўнай кніжкі або ўкладыша да яе адміністрацыя не пазней, чым праз 15 дзён абавязана выдаць новую кніжку або ўкладыш з надпісам «Дублікат».

Пры звальненні працоўная кніжка выдаецца ў дзень звальнення. Калі работнік адсутнічае ў гэты дзень на рабоце, то адміністрацыя накіроўвае яму паштовае паведамленне з указаннем аб неабходнасці атрымання працоўнай кніжкі. У выпадку, калі адміністрацыя па асабістай віне затрымлівае яе выдачу, работніку выплочваецца ўвесь яго сярэдні заработак за ўвесь час вымушанага прагула. Незапатрабаваная работнікам пры звальненні працоўная кніжка на працягу двух гадоў захоўваецца ў аддзеле кадраў.

В. РУПІН,
юрысконсульт ГДУ.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

А343007

«Гомельскій университет» — орган парткома, ректората, комитета ЛКСМБ и профкомов Гомельского государственного университета (на белорусском языке). Гомельская фабрыка «Палесдрук» Дзяржкамітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Гомель, Савецкая, 1. Аб'ём — 1 друк. аркуш. Тыраж 2000 экз.
Наш адрас: вул. Савецкая, 104, п. 3-11, т. 57-16-52.

Заказ 4